

Таким чином, важко переоцінити значення творчості Й. Мандельштама, оскільки митець не залишився байдужим майже до всіх проблем того часу і зумів не лише їх зобразити, але й знайти шляхи їх вирішення. І хоча ще не всі грані художнього світу митця цілком розкриті, однак феномен його творчості вже має світове значення у літературі та історії.

Бібліографічні посилання

1. **Кац Б.** Мандельштам О. Э. Полон музыки, музы и муки...: Стихи и проза: [Текст] / Б. Кац. – Л.: Сов. композитор, 1991. – 144 с.
2. **Кихней Л. Г.** Акмеизм: миропонимание и поэтика: [Текст]. – Изд-е 2-е, стереотип. / Л. Кихней – М., Планета, 2005. – 184 с.
3. **Лекманов О.** Мандельштам О. Э.: [Текст] / О. Лекманов – М.: Мол. гвардия, 2004. – 255 с. – (Сер. Жизнь замечат. людей; Вып. 888)
4. **Мандельштам О. Э.** Собрание сочинений: В 4 т. Т. 1.: [Текст] / Осип Мандельштам; Вступ. ст. Г. П. Струве, Б. А. Филиппова. – М.: ТЕРРА, 1991. – 684 с.
5. **Струве Г. П.** О. Э. Мандельштам. Опыт биографии и критического комментария: [Текст] / Г. П. Струве // О. Э. Мандельштам. Собр. соч.: В 4 т. Т. 1. – М.: ТЕРРА, 1991. – С. 5–61.
6. **Струве Н.** Осип Мандельштам: [Текст]. / Н. Струве – L.: Overseas publ. interchange, 1990. – 336 с.
7. **Сурат И.** Смерть поэта: [Текст] / И. Сурат // Нов. мир. – 2003. – № 3. – С.155–173.
8. **Ульяшов П. С.** Одинокый искатель (О. Э. Мандельштам): [Текст]. / П. С. Ульяшов – М.: Знание, 1991. – 63 с.

Надійшла до редколегії 23.05.2009.

УДК 821.111 – 3(09)

Г. М. Чепурда

Черкаси

ПОЕТИКА РЕГІОНАЛІЗМУ В ОПОВІДАННІ ЕННІ ПРУ "PEOPLE IN HELL JUST WANT A DRINK OF WATER"

Розглянуто елементи регіоналізму в оповіданні "People in Hell Just Want a Drink of Water" американської письменниці Е. Пру.

Ключові слова: регіоналізм, новий регіоналізм, місцевий колорит, фронтір.

Рассмотрены элементы регионализма в рассказе "People in Hell Just Want a Drink of Water" американской писательницы Э. Пру.

Ключевые слова: регионализм, новый регионализм, местный колорит, фронтир.

The characteristic features of the individual author's manner in the short story of A. Proulx "People in Hell Just Want a Drink of Water" are under consideration.

Key words: regionalism, new regionalism, local colour, frontier.

Енні Пру – одна з найяскравіших постатей у сучасному літературному процесі США. В середині 80-х років у періодичних виданнях почали з'являтися її оповідання, які потім увійшли до збірки «Пісні серця» (Heart Songs, 1988). Роман «Листівки» (Postcards, 1992) отримав премію "PEN/FAULKNER". Наступний роман «Корабельні новини» (The Shipping News, 1994) був відзначений Пуліцерівською премією. За оповідання зі збірки «Горбата гора» (Close Range: Brokeback Mountain and Other Stories, 1999; вперше збірка вийшла під назвою "Close Range: Wyoming Stories"). Пру двічі нагороджена премією О'Генрі (O. Henry Awards Prize Stories за "Brokeback Mountain", 1998 і за "The

Mud Below", 1999), а оповідання "The Half-Skinned Steer" («Напівбілований віл», 1998) та "The Bunchgrass Edge of the World" («Жмут трави на краю світу», 1999) здобули "The Best American Short Stories".

Дослідженням творчості Енні Пру займаються американські та європейські літературознавці: Карен Лейн Руд (Karen Lane Rood, "Understanding Annie Proulx"), Крістіан Хамельзунд (Christian Hummelsund, "Dangerous and Indifferent Ground: Correspondence with Nature in Annie Proulx's Fiction"), Ненсі Ньюланд (Nancy Newland, "Journeys of Self-Transformation in Contemporary Literature"), які переважно розглядають оповідання та романи Пру в контексті регіональної традиції американської літератури.

На нашу думку, хоча терміни регіоналізм та місцевий колорит інколи вживаються як синоніми, регіоналізм зазвичай має більш широке значення. Поняття місцевого колориту застосовується для позначення літературної течії, художнього методу, розквіт якого припадає на кінець XIX ст., або вживається термін регіоналізм у вузькому розумінні. У цьому випадку він охоплює практично всю історію американської літератури.

Більшість зарубіжних та вітчизняних літературознавців вважає, що сучасна регіоналістична проза веде початок від місцевого колориту XIX ст., який як жанр існував до 1890-х. Певні політичні та економічні обставини зумовили посилений інтерес до регіоналізму в 30-х рр. XX ст., хоча на цей раз він виступає як окремий напрям і в літературі, і в мистецтві. Письменники-регіоналісти 30-х років були переважно вихідцями із сільськогосподарських районів Середнього Заходу. Характерними рисами їхніх творів стали простий, «немодерністський» стиль та бажання зображати повсякденне життя американців. Проте консерватизм регіоналістів іноді нагадує соцреалізм і майже зникає після другої світової війни, якщо, звичайно, не вважати урбаністичну прозу однією із форм регіоналізму.

Як зазначає Енн І. Роув (Anne E. Rowe), американський літературознавець (Florida State University), у наступні десятиліття література та інші види мистецтва розвивались, спираючись на південну регіоналістичну традицію. Такі письменники, як Фленері О'Коннор (Flannery O'Connor), Карсон Мак Куллерс (Carson McCullers), Ендора Велті (Endora Welty), Вокер Персі (Walker Percy), продовжували творити у дусі південної літературної традиції. Їхні твори є носіями не тільки певного регіоналістичного компонента, але й тем, пов'язаних з такими одвічними проблемами, як кохання, стосунки між чоловіками та жінками, пошук відповідей на життєво важливі питання.

Протягом останніх десяти років спостерігається тенденція повернення регіоналізму в літературу США, що дозволяє читачеві «відчути присутність реальних людей, а також відродити втрачене відчуття часу і місця» [2, с. 114]. Проблеми регіоналізму починають посідати провідне місце в сучасній художній літературі, зокрема в прозі Енні Пру. Вітчизняні критики ще не досліджували творчість письменниці в цьому плані, чим і визначається актуальність запропонованого дослідження.

Метою даної статті є визначення елементів регіоналізму як особливостей поетики оповідання "People in Hell Just Want a Drink of Water" («Ковток води у пеклі»). Узагальнюючи і певною мірою схематизуючи, ми можемо визначити наступні елементи авторського стилю Пру, які притаманні й іншим творам письменників сучасної регіоналістичної традиції: 1) регіональні мовні особливості; 2) зображення впливу природи на характери головних героїв; 3) тематика творів.

В основу оповідання "People in Hell Just Want a Drink of Water" покладена історія, опублікована в "Helena Thomas Rubottom's 1987 fine regional Wyoming history" («Хелена Томас Работтом: Приголомшлива історія штату Вайомінг, 1978») під назвою "Red Walls and Homesteads" («Стіни рідного дому»), яка мала місце насправді. В оповіданні зображено життєвий шлях двох родин провінційного Південного Заходу, коли американська глибинка перестала бути загубленими посеред природи островами цивілізації, де загартовується характер американців. Вже сформований тип сільського жителя США 30-х рр., який зростав на пуританських традиціях, проте відкинув їх. Неосвічений, він змалку звик до тяжкої праці і не переймається принципами моралі, а навпаки має іншу мораль. Саме такими зображуються члени родини Данмайер. Інша родина, родина Тінслі, була виключенням з цього правила. Оточення вважало, що ці інтелігентні люди слабкіші за інших і заслуговують на відповідне ставлення.

Ставши калікою після автомобільної аварії, яка ще й спотворила обличчя, головний герой Рас Тінслі вбачає єдину втіху у прогулянках на своєму коні. Спотворена людина не знаходить розуміння з боку оточуючих, і власним батькам його неприємно доглядати. Стається те, що й в багатьох «глибинках»: налякані, обурені зовнішнім виглядом Тінслі сусіди говорять про те, що він демонструє непристойні речі дівчатам, і чинять самосуд, розрізаючи головного героя брудним ножом. Потім батько Раса, вирішивши вимити сина після декількох днів гарячки (до цього той лежить у бруді, занедбаний), бачить, що більша частина синового тіла вже вражена гангреною. Головний герой помирає.

У Пру однією з рис головного героя стає упереджене ставлення до всього, що вважається незвичним. Це характеризує жителів сільської Америки, оскільки вони дуже консервативні, і є спільною рисою багатьох віддалених куточків країни. Південно-Західний регіон, як і регіон Середнього Заходу, відомий невеликими містами, огорожами з колючого дроту і величезними прямокутними ланами, що засіяні пшеницею й іншими злаками. Фермери вирощують більш ніж половину пшениці й вівса в країні, майже половину всього скота й молочних корів. З цієї причини регіон назвали «хлібною корзиною країни». Можливо саме завдяки таким умовам жителі цього регіону відомі своєю відкритістю, дружністю, прямолінійністю й практичністю [4, с. 47]. Проте у ставленні один до одного, а не до чужинців. Чужинцями ж вважаються не лише приїжджі, але й ті, хто відрізняється від загалу. Як наприклад родина головного героя Раса Тінслі.

По-перше, ця родина переїхала з Середнього Заходу на Південний Захід, який відрізняється від першого регіону в основному в трьох аспектах. Він більш сухий, більш пустельний, і нарешті населення декількох південно-західних штатів складає іншу етнічну суміш. По-друге, частково тому що цей регіон більш сухий, він є менш заселеним, ніж Середній Захід, і поза містами землі регіону – це великі відкриті простори. Протягом багатьох миль мандрівник може навіть не побачити й сліду присутності людини. Мабуть це й сформувало характер місцевих жителів. Віддаленість від культурних центрів стала причиною їхньої поміркованості, незацікавленості справами країни, та й взагалі оточення, усамітненістю. По-третє, віддаленість від культурних центрів сприяла тому, що життя фермерських родин мало не тільки патріархальний характер, негативні прояви якого, наприклад жорстокість і нетерпимість, чимдуж посилювались, але й зросту неосвіченості, деградації родин, що жили в цих місцинах поколіннями [3, с. 34].

Отже оточуючі, зокрема родина Данмайєр, сприймали родину Тінслі як аутсайдерів. Ця родина не тільки відрізнялась від інших рівнем інтелекту, що вважалось за недолік простими фермерами з інших родин, але й не мала успіхів у веденні домашнього господарства. Їхні невдачі у фермерській справі робили членів цієї родини небажаними у фермерській спільноті провінції. Нетерпимість та неповага до цих людей зростала, і це вилилось у лінчування одного з членів родини.

Окремо слід відмітити мовні особливості в оповіданні "People in Hell Just Want a Drink of Water". У південно-західному регіоні, принаймні у декількох його районах, традиції використання місцевих говірок, діалектів є ще досить сильними. Наприклад, звертаючись до співрозмовника у другій особі множини говорять: «Ви всі» (You all), а манера мовлення дуже схожа на південну, «південне розтягування». Проте в оповіданні Пру більшість жителів цього фермерського регіону є мовчазними.

Вважається, що більшість американізмів народжувалась на Середньому Заході та у південно-західному регіоні, але до 1940 року їхніми творцями були головним чином городяни, більшість з яких професійно займалась таким створенням. Широкий притік іммігрантів – майже мільйон у рік – примусив їх концентруватися у промислових районах міст, фермерське середовище залишалось більш сталим, оскільки процес адаптації нових іммігрантів протікав більш хворобливо ніж для їхніх попередників десятиріччям раніше, переважна кількість яких була поглинена необжитими землями. Ця етнічна суміш не тільки відобразилась на мові регіону, але й на менталітеті місцевих мешканців [1, с. 115].

Нові іммігранти, тобто городяни, були аутсайдерами, як наприклад родина Тінслі. Проте й деякі місцеві жителі, що жили століттями на цій землі, а землі Південного Заходу були відвойовані у Мексики, тому там проживає чимало родин латиноамериканського походження, також стали чужинцями. І громади «правильних» американців відокремлювали себе від «інших». Пращури родин Данмайєр і Тінслі були вихідцями з Нової Англії, проте суперечки між ними мали такий же непримиренний характер.

Вибір письменницею соціальної тематики не є випадковим. Американські літературознавці вважають Енні Пру іммігрантською письменницею, оскільки у неї канадське коріння [2, с. 68]. На нашу думку, іммігрантські письменники більш чутливі до соціально-економічних питань, і зображують проблеми свого оточення у реалістичних творах, основними темами яких є проблеми моралі, толерантності, жорстокості, стосунків між різними етнічними групами, особлива увага приділяється певним субкультурам.

В оповіданні можна виділити три сюжетні лінії. Одна пов'язана з минулим родини Данмайер, друга – з минулим Тінслі, третя – з декількома останніми роками життя головного героя Раса Тінслі. Перші дві сюжетні лінії тісно пов'язані з літературою фронтиту, оскільки мова йде про минуле родин протягом декількох століть їхнього перебування на новому континенті.

Досвід фронтиру знайшов своє відображення безпосередньо у творах Енні Пру. І мова йде не тільки про взаємодію літературної творчості з фольклором пограниччя. Фронтір безпосередньо вплинув на виникнення таких явищ у літературі США, як «місцевий колорит» кінця XIX століття і регіоналізм (у його вузькому та ширшому розумінні) [4, с. 49]. На нашу думку, письменниця звертається до тем фронтиру не випадково. В її творах, зокрема в оповіданні "People in Hell Just Want a Drink of Water", проблема впливу усамітненості, відокремленості від решти світу, неосвіченість жителів віддалених куточків країни, що веде до повного морального занепаду і надзвичайної жорстокості, є наскрізною.

Захід США завжди був у якомусь містичному і пророчому ореолі. Ще півтора століття тому американський письменник (й один із найповажніших фермерів) Генрі Девід Торо безпосередньо сприяв укріпленню міфу про дикий край як про ґрунт для оновлення індивіда та нації, якщо не усього людства, і у цьому сенсі передував багатьом мотивам специфічної «західної прози». Він розмірковував про фронтір як про конфлікт між дикістю і цивілізацією. Отже, фронтір передбачав дуалістичне світобачення. Наслідуючи метод «прогулянок» Торо, Пру здійснює пошук місця зустрічі минулого і сучасного. Американська «дикість», що набула вигляду фронтиру, слугувала стимулом до створення самобутньої моделі прози, цілого напрямку, актуального для літератури США до кінця XX століття.

У Пру, як і у творах письменників фронтиту, фізичне і географічне поняття перетворюються на духовне. Література фронтиру зобразила образ життя на нових територіях, що визначався двома силами: самостійністю та експансією, кожна з яких сприяла розвитку іншої, але й заперечувала її: тенденція до розширення володінь роз'єднувала особистості, і навіть штати, тоді як самостійність, звичка розраховувати тільки на свої сили, тримала людей у одній нації. Саме тоді в американській культурі з'являються чіткі регіональні особливості, виникають самобутні культурні центри. Фронтір відходить все далі, і на Південному та Середньому Заході відчувають нагальну потребу посилено відстоювати своє будь-якою ціною, що потім стає національною рисою. На думку Пру, ця риса не є позитивною, адже призводить до виникнення конфліктів й подальшої духовної деградації. На нашу думку,

регіональний компонент у творчості письменниці полягає у тому, що Пру намагається звернути увагу на «непочуті» голоси певних мешканців регіону і застерегти, адже уклад життя у «глибинці» штатів не змінюється протягом століть, навіть навпаки стає все суворішим і занепалим [2, с. 81].

Американські літературознавці відносять творчість Енні Пру до т. зв. «нового регіоналізму», який передбачає «нове читання», нове бачення регіоналістичних особливостей літератури США. Просторова сегментація на основі критерію обособленості перетворилась у простий і доволі розповсюджений спосіб ідентифікації регіонів і творчості письменників нового регіоналізму [2, с. 77]. Як зазначає Крістіан Хамельзунд (Christian Hummelsund), оповідання Пру увібрали в себе найкраще з традиції місцевого колориту. Оскільки літературна течія місцевого колориту була тісно пов'язана з традицією локального гумору, але вважалась більш стихійною та поверхневою й сприймалась як призив до використання специфічно американського матеріалу, ХХ століття повністю змінило масштаби американського буття і свідомості.

Нова національна культура у багатьох відношеннях залишалася ще сирію і невідшліфованою, але була позначена високою життєздатністю, і не зважаючи на багато складових, задіяних у національному синтезі, фрагменти почали приходити у певну відповідність один з одним. Пізніше, хоча й роль регіональних культур суттєво зросла, письменники вже не цікавляться лише зображенням колориту місцевості, яка розглядаються ізольовано від суспільства в цілому, спираючись на регіональні традиції своїх попередників, вони, і Пру зокрема, звертаються до соціально-психологічних питань сучасності [1, с. 312].

Вочевидь феномен фронтиру і пов'язаних з ним явищ у літературі США, як і осмислення його ролі у формуванні нації, національної свідомості і культури, впливу на творчість сучасних письменників, таких як наприклад Енні Пру, далеко виходить за рамки даної статті і вважається перспективним для подальшого дослідження.

Бібліографічні посилання

1. **Hummelsund Ch.** Dangerous and Indifferent Ground: Correspondence with Nature in Annie Proulx's Fiction: [Text] / Ch. Hummelsund. – Bergen: University of Bergen, 2006. – 468 p.
2. **Rood K. L.** Understanding Annie Proulx: [Text] / K. Lane Rood. – N. Y.: Harper Collins, 2001. – 311 p.
3. **Proulx, E. Annie.** Close Range: Brokeback Mountain and Other Stories: [Text] / E. Annie Proulx. – L.: Harper Perennial, 2006. – 318 p.
4. **Werden D.** American Regionalism: The West, The Frontier, The Prairie, and The Plains: [Text] / D. Werden. – N. Y.: West Texas University, 2007. – 55 p.

Надійшла до редколегії 23.05.2009.